

Sanja
Cvetnić

Akademička galerija slika

INDIRA ŠAMEC FLASCHAR, *Akademička galerija slika*:
Bibliografija priloga o Strossmayerovoj galeriji starih majstora
Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 1842. – 1946., Zagreb
Hrvatska Akademija znanosti i umjetnosti
Strossmayerova galerija starih majstora, 2011., 610 str.
ISBN 928-953-154-965-3

U muzejskim knjižnicama rijetkost su izrada i objava analitičkih bibliografija o nastanku zbirke, sakupljanju djela, povijesti njihova istraživanja i izlaganja. Gotovo iznimka. Zbog toga je i prikaz takvog tipa publikacije zahtjevan: nema odnogo- vanu stručnu publiku među povjesničarima umjetnosti, a onda ni kritiku. Ne čudi stoga da je jedna iznimna knjiga – *Akademička galerija slika: Bibliografija priloga o Strossmayerovoj galeriji starih majstora Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 1842. – 1946.* Indire Šamec Flaschar – dočekana s toliko iznenađenja da u tom čuđenju njezin odjek ne prelazi prag široko otvorenih očiju i klimanja glave u nevjerici. Kao pomoć knjizi da dođe do svih zainteresiranih istraživača i stručnjaka, pokušat ću odgovoriti na pitanje o čemu se točno radi.

Prvo ukratko: objavljena je bibliografija *priloga o Strossmayerovoj galeriji*, to jest svih knjiga, studija, članaka i novinskih vijesti u kojima se javljaju podaci o umjetnicima za i u Strossmayerovoj galeriji do godine po završetku Drugoga svjetskoga rata. Sveukupno tri tisuće dvjesto pedeset osam bibliografskih jedinica vrela je sustavno kronološki izloženih uputa o publikacijama kojima se može pratiti ne samo rast *Akademičke galerije slika* nego i crpsti brojne podatke o kulturnom životu Zagreba i Hrvatske od 1842. do 1946. godine. Tako zasnovano istraživanje među muzejskim bibliografijama ima slavnu prethodnicu u studiji Vere Humski "Pregled povijesti muzeja u Hrvatskoj: 19. i 20. stoljeće (do 1945.) s bibliografijom" objavljenoj 1986. godine u časopisu *Muzeologija*, a na temelju

magistarskoga rada dovršena deset godina prije.¹

Publikacije raznovrsnih bibliografija mogu se naći među izdanjima muzeja i galerija, ali su češće vezane uz neku donaciju ili pripremljenu izložbu, poput *Cimelia croatica: iz zbirke Ive Dubravčića* (2005.) u Hrvatskom povijesnom muzeju.² Naizgled rođački ali temeljno drugačiji poriv ovome izdanju – bibliofilija – "ljubav prema knjigama kao predmetu sabiranja"³ odredila ga je kao eruditski izložbeni katalog. S druge strane, prema stručnom pristupu obrade srodne su bibliografije s rijetkim izdanjima u najvrednijim nacionalnim, gradskim i crkvenim knjižnicama, poput *Croatiae scriptores latini: hrvatske knjige tiskane na latinskom jeziku u Zbirci RARA* (2003.) Željka Vegha⁴ ili anotirane analitičke bibliografije *Katalog knjiga XVI*.

1 Usp. Vera Humski, "Pregled povijesti muzeja u Hrvatskoj: 19. i 20. stoljeće (do 1945.): s bibliografijom" u: *Muzeologija* 24, Zagreb, Muzejski dokumentacioni centar, 1986.; Ista, *Bibliografija za povijest muzeja i muzeološku problematiku u Hrvatskoj u XIX stoljeću i prvoj polovici XX stoljeća (do 1945. godine)*: magistarski rad, rukopis. Zagreb, Filozofski fakultet, 1976. Usporedi također: *Moderna galerija: vodič kroz stalni postav: 1880.–2000.*, Zagreb, Moderna galerija, 2008.

2 Usp. Josip Bratulić, Ankica Pandžić, Marina Bregovac Pisk, Maja Škiljan, *Cimelia croatica: iz zbirke Ive Dubravčića*, Zagreb, Hrvatski povijesni muzej, 2005.

3 Josip Bratulić, *Uvod* (bilj. 2), str. 7.

4 Usp. Željko Vegh, *Croatiae scriptores latini: hrvatske knjige tiskane na latinskom jeziku u Zbirci RARA*, Zagreb, Knjižnice grada Zagreba, Gradska knjižnica Zagreb, 2003.

st. u *Metropolitanskoj knjižnici u Zagrebu* (2005.) Vladimira Magića,⁵ *Bibliografija knjiga hrvatskih autora u knjižnicama Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda: 1495.–1850.* (2008.) Vatroslava Frkina i Miljenka Holzleitnera⁶ ili nedavno izdane bibliografije *Rijetkosti u knjižnici Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti: katalog inkunabula i knjiga 16. stoljeća* (2011.) Tamare Runjak,⁷ no to su odvjeci stare grane bibliografija koja ima niz uglednih prethodnika od Ivana Kukuljevića Sakcinskoga do Šime Jurića.⁸ Knjiga koju je izdala Indira Šamec Flaschar *Akademička galerija slikah: Bibliografija priloga o Strossmayerovoj galeriji starih majstora Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 1842. – 1946.* donosi podatke o znatno široj građi nego što se može pretpostaviti: primjerice, o stoljetnome hrvatskom programu *Kako da nam se domovina obogati?* (koji se omaškom uvijek s općega usmjeri na pojedinačno), kako glasi članak Izidora Kršnjavoga objavljen u *Viencu: zabavi i pouci* 1874. godine ili o posjetu arhitekta Friedricha Schmidta gradilištu palače Akademije (1877.), ili pak o Krstionici kneza Višeslava koja je 13. kolovoza 1942. svečano zamijenjena s Muzejom Correr za dvije slike Vittorea Carpaccia iz Galerije, uz odobrenje Duca, i Poglavnika.⁹

5 Usp. Vladimir Magić, *Katalog knjiga xvi. st. u Metropolitanskoj knjižnici u Zagrebu*, Zagreb, Hrvatski državni arhiv, 2005. Rekatalogizirala Edith Branka Budin.

6 Usp. Vatroslav Frkin, Miljenko Holzleitner, *Bibliografija knjiga hrvatskih autora u knjižnicama Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda: 1495.–1850.*, Zagreb, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Hrvatska franjevačka provincija sv. Ćirila i Metoda, 2008.

7 Usp. Tamara Runjak, *Rijetkosti u Knjižnici Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti: katalog inkunabula i knjiga 16. stoljeća*, Zagreb, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2011.

8 Usp. Ljerka Schiffler, "Iz riznica hrvatske knjige: prinosi Šime Jurića filozofskoj i kulturnopovijesnoj historiografiji", u: *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine* 69–70, 2009., Zagreb, Institut za filozofiju, str. 181–207.

9 Usp. Indira Šamec Flaschar, *Akademička galerija slikah: Bibliografija priloga o Strossmayerovoj galeriji starih majstora Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 1842. – 1946.*, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Strossmayerova

galerija starih majstora, Zagreb, 2011., str. 52, 73, 457–471.

U anotacijama bibliografskih podataka o malim člancima objavljenima u časopisima, kulturni život nekadašnjega Agrama postaje ponovno dnevni, suvremeni događaj, poput kratke bilješke u rubrici *Domaće vijesti* dnevnika *Obzor* od 23. siječnja 1929. godine da su "Hrvatsko društvo umjetnosti i Odbor zagrebačkih gospodja za Strossmayerov spomenik" organizirali priredbu i izvijestili 'Materijalan uspjeh je takodjer povoljan, te će se moći nabaviti koja slika od izložbe britanske umjetnosti za Strossmayerovu galeriji slika'",¹⁰ a dvije bibliografske jedinice dalje također mala vijest objavljena u *Jutarnjem listu* tri mjeseca poslije, 28. travnja 1929. da je otkupljena slika Williama Nicholsona za Strossmayerovu galeriju posredovanjem ravnatelja Narodne banke Nikole Kostrenčića i Ivana Meštrovića. Uz taj podatak autorica navodi i današnji smještaj Nicholsonove slike *Bijela kuća u Sutton Veny – Modernu galeriju* u Zagrebu te njezin inventarni broj (MG-1680).

Sa senzibilitetom odnjegovanim na druženju sa *starim piscima hrvatskim* i duhovitom odvažnošću, Indira Šamec Flaschar naslovila je knjigu *Akademička galerija slikah*, citirajući tako prvi spomen današnje Strossmayerove galerije starih majstora Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u vijesti neznanoga dopisnika objavljen u *Katoličkom listu* 1867. godine,¹¹ sedamnaest godina prije njezina službena otvorenja (11. studenoga 1884.). Knjiga započinje kratkim *Uvodom* i vrlo korisnim *Naputcima za uporabu*, *Kratice arhiva*, *knjižnica*, *muzeja/galerija* te *Opće*, *bibliografske kratice* i *interpunkcijske oznake*. Slijedi *Kronologija* u kojoj je autorica sažeto iznijela podatke o pripremi, otvaranju i radu Galerije, utemeljene u istraživanju. Tako je prvi podatak o nekoj slici iz zbirke objavljen u *Danici ilirskoj* 1842. godine, u članku "Starodavnosti bosanske" bosanskoga franjevca Ivana Franje Jukića (Banja Luka 1818. – Beč 1857.). Vezan je uz djelo izloženo u I. dvorani Strossmayerove

galerija starih majstora, Zagreb, 2011., str. 52, 73, 457–471.

¹⁰ Indira Šamec Flaschar (bilj. 9), str. 319.

¹¹ Indira Šamec Flaschar (bilj. 9), str. 44.

galerije *Uskrsli Krist i donator* (SG-25), podrijetlom iz Kraljeve Sutjeske, što ga je stoljeće i pol nakon toga Ivana Prijatelj Pavičić pripisala Lovri Dobričeviću.¹² U *Kronologiji* autorica nadalje prati događaje kupnje zemljišta za gradnju, Strossmayerovo sakupljanje, otkup umjetninā i knjigā (primjerice privatne knjižnice Imbre Ignjatovića Tkalca), odnose sa suvremenim umjetnicima, zaplete i konačno otvorenje Galerije, ugledne posjetitelje, promjene postava, izložbe, predavanja, nove nabavke... sve do smrti ratnoga ravnatelja Artura Schneidera (1946.) i pohrane dijela zbirke u Modernu galeriju iste godine. Središnji dio *Bibliografija* rasprostire se na preko četristo stranica, a slijede je osam pomno odabranih ilustracija, popis *Bibliografskih izvora i pomagala* te posebno korisna kazala: *Kazalo autora*, *Imensko i predmetno kazalo* te *Kazalo naslova časopisa i novina*.

Jasno, pregledno i korisno izdanje Indire Šamec Flasar *Akademička galerija slikah*:

¹² Ivana Prijatelj Pavičić, "Dva nova priloga Lovri Dobričeviću", u: *Peristil*, 34, Društvo povjesničara umjetnosti Hrvatske, Zagreb, 1991., str. 35–42.

Bibliografija priloga o Strossmayerovoj galeriji starih majstora Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 1842. – 1946. izvanredan je prilog povijesti Strossmayerove galerije starih majstora Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti te odličan vodič u kulturnu povijest druge polovine 19. i prve polovine 20. stoljeća. Sigurno će naći put u stručnu i znanstvenu zajednicu jer je pisana s mišlju na korisnike. Nakon uvida u knjigu oživio mi je jedan zatomljeni dužnički osjećaj: od vremena prvih susreta sa školskom knjižnicom, činilo mi se da zlatna teta s druge strane pulta posjeduje neka nadnaravna znanja i sposobnosti, primjerice, kako odabrati baš onu knjigu za koju mi se nakon čitanja redovito činilo da je najbolje štivo na svijetu. I tako sto puta... Kad sam prerasla dobnu skupinu korisnika biblioteka *Vjeverica*, *Lastavica* i sličnih, a tete postale kolege i kolegice, divljenje – premda koji put na kušnji – nije zamrlo. Dobilo je druga značenja, smjer i uvid, a ova ga je knjiga samo ojačala. Stoga prikaz mogu završiti dijelom formule potpisa pisama koji je još bio u optjecaju kada je građa za ovu bibliografiju započinjala: *obligatissima!* ×